HØGSKULEN I VOLDA

STYRESAK 58/2012

Namn på saka

FORSKINGSMELDING

Møtedato

19. OKTOBER 2012

Arkivsak

2010/305

Arkivkode

661

Saks-
behandlar

LJH

Saks-
gradering

Sak 58/2012 Forskingsmelding 2012

Saksdokument: Forskingsmelding 2012

Saksbehandling i Forskingsutvalet (FU)

Utkast til Forskingsmelding 2012 ble behandlet på møte i FU 8. oktober 2012 som sak 26/2012.

Bakgrunn

Forskingsmeldingen for 2012 er den tredje forskingsmeldingen ved Høgskulen i Volda. Formålet med meldingen er å gi god styringsinformasjon og et bedre grunnlag for beslutninger i FoU-saker ved høyskolen. Meldingen er organisert i fem kapitler. Det første kapitlet gir en oversikt over kompetansesituasjonen ved Høgskulen i Volda. Kapittel to presenterer høyskolens FoU-produksjon. I kapittel tre redegjøres det for strategiarbeid og sentrale virkemidler for FoU ved Høgskulen i Volda. Kapittel fire tar for seg høyskolens bidrag- og oppdragsfinansierte FoU-inntekter. Det siste kapitlet gir en kort oppsummering av hovedtrekkene ved høyskolens FoU-virksomhet.

Forskingsmeldingen baserer seg i hovedsak på fire datakilder: Tall fra databasene DBH og CRISTiN, fordelingen av høyskolens interne FoU-poeng og øvrige tall hentet fra økonomikontoret ved Høgskulen i Volda. Avdelingene er i enkelte tilfeller rådført ifbm kvalitetssikringen av tallene. I tillegg til å presentere status og resultater, er det er lagt vekt på å få frem utviklingen over tid, utviklingen på avdelingsnivå og situasjonen ved Høgskulen i Volda vis a vis sammenlignbare institusjoner. I det siste tilfellet er det i hovedsak benyttet gjennomsnittstall for statlige høyskoler som sammenligningsgrunnlag.

Framlegg til vedtak:

Styret tar Forskingsmelding 2012 til etterretning.

Volda, 10.10.2012

Jacob Kjøde jr.
Høgskuledirektør

Lars J. Halvorsen
FoU-leiar

Forskningsmelding 2012

Styret for Høgskulen i Volda har uttalt at de ønsker årlige forskningsmeldinger for å gi bedre grunnlag for å vurdere høyskolens FoU-arbeid. Forskningsmeldingen presenterer hovedtrekkene ved høyskolens forskningsvirksomhet og tar sentrale utfordringer og målsetninger. Meldingen er organisert i fem kapitler. Det første kapitlet gir en oversikt over kompetansesituasjonen ved Høgskulen i Volda. Kapittel to presenterer høyskolens FoU-produksjon. I kapittel tre redegjøres det for strategiarbeid og sentrale virkemidler for FoU ved Høgskulen i Volda. Kapittel fire tar for seg høyskolens bidrag- og oppdragsfinansierte FoU-inntekter. Det siste kapitlet gir en kort oppsummering av hovedtrekkene ved høyskolens FoU-virksomhet.

1. Kompetansesituasjonen

Gjennomgangen av kompetansesituasjonen er organisert i tre punkter. Punkt en beskriver kompetansesammensetningen blant de faglige ansatte. Det andre punktet ser nærmere på alderssammensetningen blant de faglig ansatte med toppkompetanse (professor og dosent) og førstekompetanse (førstelektor og førsteamanuensis). Punkt tre presenterer kjønnsammensetningen i organisasjonen.

1.1 Kompetansesammensetning

Høgskolens kompetansesammensetning er viktig av flere årsaker. Et viktig hensyn er akkreditering av utdanningstilbudene. For å forsikre seg om at utdanningen driftes av robuste fagmiljøer stiller Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) minstekrav kompetansesammensetningen til fagpersonalet som drifter bachelor og masterutdanningene. Tilgangen på toppkompetanse (professor og dosent) og førstekompetanse (førstelektor og førsteamanuensis) er særlig viktig ifht til å etablere og opprettholde masterutdanninger. Kompetanse har også stor betydning for muligheten til å hente eksterne FoU-inntekter og for høgskolens attraktivitet som arbeidsgiver. Ved Høgskulen i Volda ble det i 2011 utført 192,5 årsverk av ansatte i forsknings og formidlingsstillinger, eller 199,4 årsverk hvis man regner med Senter for nynorsk i opplæringa. Dette er omtrent på samme nivå som i 2010. Tabell 1 viser sammensetningen av faglige årsverk ved høgskolen de to årene, etter stilling og ansettelsesforhold.

Stillingskategorier	2010			2011			Endring		
	Fast	Midl	Sum	Fast	Midl	Sum	Fast	Midl	Sum
Høgsk.lærer	6,3	11,4	17,7	5,4	9,3	14,7	-0,9	-2,1	-3,0
Høgsk.lektor	59,5	18,8	78,3	66,3	15,3	81,6	+6,8	-3,5	+3,3
1.lektor	18,3	0,4	18,7	20,7	0,6	21,3	+2,4	+0,2	+2,6
1.amanuensis	31,2	3,6	34,8	25,7	3,8	29,5	-5,5	+0,2	-5,3
Professor	17,3	0,8	18,1	19,3	0,7	20,0	+2,0	-0,1	+1,9
Dosent	2,9		2,9	4,0	0,2	4,2	+1,1	+0,2	+1,3
<i>Sum ordinære</i>	<i>135,5</i>	<i>35,0</i>	<i>170,5</i>	<i>140,4</i>	<i>29,9</i>	<i>172,3</i>	<i>+5,9</i>	<i>-5,1</i>	<i>+0,8</i>
Stip./post.doc		22,9	22,9		21,4	21,4		-1,5	-1,5
Sum	135,5	57,9	193,4	140,4	52,3	192,7 ²	+5,9	-6,6	-0,7

Som det fremgår av tabellen har det ikke skjedd noen oppsiktsvekkende endringer i sammensetningen av faglige årsverk mellom 2010 og 2011, men man kan merke seg to gledelige trender. Det ene er at trenden med avtakende bruk av midlertidige ansettelser fortsetter. Den andre positive trenden er en merkbar kompetanseøkning i organisasjonen. Dette fremgår tydeligst i økningen i toppstillinger (dosent og professor) på til sammen 3,2 årsverk tilsvarende en økning på

¹ Tallene er hentet fra <http://dbh.nsd.uib.no/>

² Avviket fra tilsvarende tall i tabell 1 på 0,2 er et resultat av avrundinger.

drøyt 15 %. Samtidig «erstattes» tre høyskolelærerårsverk med tilsvarende økning i høyskolelektorårsverk. Bildet er likevel ikke helt entydig. Antallet årsverk i førsteamanuensis-stilling har gått markant ned. Dette oppveies bare delvis i en økning i førstelektorårsverk.

Hvordan har så utviklingen vært ved de ulike avdelingene? I tabellen nedenfor sammenlignes utviklingen i andelen førstestillinger (førsteamanuensis og førstelektor) og toppstillinger (professor og dosent) ved de fire avdelingene. Tallene er omregnet til prosent av årsverk i ordinære fagstillinger.

	AHL			AKF			AMF			ASH			HVO		
Andel i %	2010	2011	Diff.												
Førstestillinger	28,8	30,1	+1,3	25,8	24,0	-1,8	38,8	40,4	+1,6	36,2	26,6	-9,6	31,4	30,1	-1,3
Professor/dosent	14,1	13,9	-0,2	<1	<1	<1	1,7	6,0	+4,3	21,8	27,1	+5,3	12,3	14	+1,7
Første+toppkomp.	42,9	44,0	+1,1	25,7	23,9	-1,8	40,5	46,4	+5,9	58,1	53,7	-4,3	43,7	44,1	+0,4

Tabellen synliggjør flere viktige forhold. For det første har høyskolen en solid kompetansesammensetning. Hele 14,0 % av fagårsverkene ble utført av personer i toppstillinger og ytterligere 30,1 % av personer med førstekompetanse. På den andre siden er toppkompetansen svært ulikt fordelt mellom avdelingene. Mens 27,1 % av årsverkene ved Avdeling for samfunnsfag og historie (ASH) er utført av personer med toppkompetanse (11 professorer og en dosent) i 2011, er tilsvarende tall for Avdeling for mediefag (AMF) 6,0 % og Avdeling for kulturfag (AKF) under 1 %. Avdeling for humanistiske fag og lærerutdanning (AHL) er i denne sammenhengen i en mellomposisjon med 14,1 % av årsverkene utført av toppkompetente.

Ved AMF «kompenseres» den lave andelen i toppstillinger av en ekstra høy andel i førstestillinger. Ser man første- og toppkompetanse under ett er andelen årsverk ved AMF og AHL relativt lik med henholdsvis 46,4 % og 44,0 %. Ved ASH ble 53,7 % av de ordinære fagårsverkene utført av ansatte med første- eller toppkompetanse. Alle disse avdelingene må sies å ha en sterk kompetansesammensetning. Ved Avdeling for kulturfag er situasjonen mer krevende. Til tross for at avdelingen i nasjonal sammenheng representerer en unik bredde i kompetansen i anvendt og didaktisk kulturarbeid, utgjorde den samlede andelen årsverk utført av fagfolk med første- eller toppkompetanse kun 23,9 % i 2011. Dette illustrerer noe av utfordringen med å kombinere praktisk og akademisk virksomhet i et fagfelt som tradisjonelt har vært preget av lav formell kompetanse.

En sammenligning mellom 2010 og 2011 viser små endringer for HVO sett under ett. Det totale bildet skjuler imidlertid vesentlige avdelingsvise forskjeller. Ved AMF finner vi en markant økning i andelen toppstillinger og en liten økning i førstestillinger. ASH viser et mer blandet bilde med en markant økning i andelen toppstillinger, men et samlet fall i andelen årsverk utført av personer med første- og toppkompetanse. Her er det imidlertid viktig å merke seg at nedgangen skjedde fra et svært høyt kompetansenivå. Ved AHL og AKF var det kun mindre endringer mellom 2010 til 2011.

³ Tallene er hentet fra <http://dbh.nsd.uib.no/>

1.2 Alderssammensetning

En faktor som vil være svært viktig for kompetanseutviklingen ved HVO er dagens alderssammensetning i fagstaben. Tabell 3 angir gjennomsnittsalderen ved Høgskulen i Volda 2007-2011 samt det nasjonale gjennomsnittet for 2011, innenfor første- og toppstillingene.

	2007	2008	2009	2010	2011	St.h.skoler 2011
Førstelektor	52,8	53,6	55,1	56,0	56,8	56,9
Førsteamanuensis	49,4	48,7	48,0	48,9	50,3	50,5
Dosent ⁵			63,7	63,3	63,8	59,9
Professor	59,6	60,3	59,8	60,6	59,8	56,7

Tabellen synliggjør flere interessante forhold. En viktig tendens er at gjennomsnittsalderen innenfor de to toppstillingskategoriene er noen år høyere ved Høgskulen i Volda enn gjennomsnittet for statlige høyskoler. Dette innebærer at høyskolen er mer enn gjennomsnittlig avhengig av rekruttering av og kompetanseheving til toppkompetanse for å opprettholde organisasjonens kompetansenivå. De stabile aldersgjennomsnittene for professorene og dosentene mellom 2007 og 2011 tyder på at organisasjonen så langt har vært lykkes godt med dette arbeidet. Når det gjelder de to førstestillingskategoriene er aldersgjennomsnittet ved Høgskulen i Volda på nivå med landsgjennomsnittet. Aldersutviklingen innenfor de to stillingskategoriene er også rimelig stabil, men med en liten tendens til økning fra 2010 til 2011. Tabell 4 bryter tallene fra 2011 ned på avdelingsnivå.

	Førstelektor	Førsteamanuensis	Dosent	Professor
AHL	60,6	51,1	64,3	59,6
AKF	57,8	35,7		59,0
AMF	53,0	53,8	65,0 ⁷	58,7
ASH	55,9	53,3	62,0	61,0

Tabellen viser at alderssammensetningen innenfor de fire stillingskategoriene er relativt lik mellom avdelingene. Det tydeligste unntaket er AKF som har et lite, men ungdommelig korps førsteamanuenser. Selv om det ikke fremgår tydelig av tabellen, er også AMF kjennetegnet av en yngre alderssammensetning enn de andre avdelingene. Dette henger sammen med at AMF har en overrepresentasjon av faglige årsverk i stillingskategorien førsteamanuensis (se tabell 2), som gjennomsnittlig er yngre enn ansatte i de tre andre omtalte stillingskategoriene.

⁴ Tallene er hentet fra <http://dbh.nsd.uib.no/>

⁵ Ved Høgskulen i Volda benyttes to stillingskoder for dosent: høyskole dosent og dosent. Tallene gjelder kun for stillingskoden dosent.

⁶ Tallene er hentet fra <http://dbh.nsd.uib.no/>

⁷ Tallet angir alder på fagansatt i stillingskoden høyskole dosent.

1.3 Kjønnssammensetning

En balansert kjønnssammensetning i academia er et uttalt nasjonalt mål. Tabellen nedenfor viser utviklingen med hensyn til kjønnsballansen ved avdelingene, høyskolen samlet og gjennomsnittet for statlige høyskoler.

	2007	2008	2009	2010	2011
AHL	51,2	52,2	58,1	52,8	56,3
AKF	49,6	49,3	52,1	52,7	47,9
AMF	18	16,7	21,1	21,1	21,1
ASH	25,3	26,5	29,1	35,2	38,9
HVO	43,6	45,4	46,6	47,3	48,5
Statlige høyskoler	40,7	45,4	45,1	47,5	49,8

Som det fremgår av tabellen har HVO, så vel som andre statlige høyskoler, vært kjennetegnet av en jevn økning i kvinneandelen de siste fem årene frem til en rimelig balansert kjønnsfordeling i 2011. Kvinneandelen for faglige ansatte er likevel noen prosentpoeng lavere. De oppgitte tallene for HVO omfatter også fellesadministrasjonen som har en kvinneandel på ca 59 %. Tabellen viser også store avdelingsvise forskjeller. Avdelingene AHL og AKF har en noenlunde jevn kjønnsfordeling. ASH har en klar mannsovervekt, mens kvinner er sterkt underrepresentert ved AMF. Tabell 6 presenterer avdelingsvis alderssammensetning i første- og toppstillinger i 2011.

	Førstelektor	Førsteam.	Dosent	professor
AHL	100	35,8	0	4,8
AKF	88,9	33,3		0
AMF	25,0	19,2	0	0
ASH	23,5	59,9	0	0
HVO	59,2	37,1	0	1,6
Statlige h.sk	49,8	42,8	29,2	23,0

Tabellen viser at den samlede kjønnsfordelingene innenfor førstestillingene var noenlunde jevn i 2011. Blant førstelektorene hadde Høgskulen i Volda en tydelig overvekt av kvinner. Dette skyldes den kraftige overrepresentasjonen på AHL og AKF. Ved AMF og ASH er kvinneandelen nede i en fjerdedel. Her er også kvinneandelen klart høyere enn gjennomsnittet for statlige høyskoler. Når det gjelder stillingskategorien førsteamanuensis er det en tydelig overvekt av menn. Denne er spesielt fremtredende på AMF der fire av fem førsteamanuensisårsverk utføres av menn, men også AHL og AKF har en tydelig overvekt av menn i denne stillingskategorien. Det som bedrer det samlede bildet for høyskolen er at ASH har et markant flertall kvinnelige førsteamanuenser. Likevel er høyskolens

⁸ Tallene er hentet fra <http://dbh.nsd.uib.no/>

kvinneandel 5,7 % lavere enn gjennomsnittet for sektoren. Ser man på kjønnsfordelingen innenfor toppstillingene, er mannsovervekten formidabel. Høgskulen i Volda har ingen kvinnelige dosenter, mens kun 1,6 % av professorårsverkene er utført av kvinner. Her ligger også høyskolen langt under gjennomsnittet for statlige høyskoler. Det er verdt å merke seg at det i den senere tid har funnet sted flere kvinnelige opprykk til professorkompetanse som ikke reflekteres i disse tallene.

2. FoU-produksjon

Kapittel to er organisert i fire punkter. Det første punktet ser nærmere på produksjonen av vitenskapelige FoU-poeng ved Høgskulen i Volda. Punkt to ser nærmere på utviklingen med tanke på hvor mange som publiserer i tidsskrift som gir uttelling i form av vitenskapelige publikasjonspoeng. Punkt tre sammenligner den vitenskapelige poengproduksjonen ved Høgskulen i Volda med produksjonen ved andre statlige høyskoler. Vitenskapelige publikasjonspoeng dekker kun en del av høyskolens FoU-aktivitet. For å premiere annen aktivitet som vurderes som viktig og fortjenestefull, har Høgskulen i Volda etablert et internt poengsystem for FoU-produksjon. Det fjerde punktet gjør rede for den avdelingsvise produksjonen av interne FoU-poeng.

2.1 Produksjonen av vitenskapelige FoU-poeng ved Høgskulen i Volda

Vitenskapelige publiseringspoeng er en viktig indikator for høyskolens vitenskapelig produksjon og danner også grunnlag for resultatbasert omfordeling innenfor sektoren. Tabell 7 gir en oversikt over høyskolens poengproduksjon siden 2004.

2011	113,04 poeng
2010	78,95 poeng
2009	84,59 poeng
2008	87,83 poeng
2007	52,54 poeng
2006	45,95 poeng
2005	47,08 poeng
2004	45,10 poeng

Som tabellen viser, representerte 2011 et rekordår for Høgskulen i Volda med en poenguttelling på 113,04. Dette representerer en nominell økning fra 2010 på 34,09 poeng eller 43 %. Det er imidlertid verdt å merke seg at spesielle forhold har ført til at økningen er kunstig høy. For 2011 har feilaktig innrapportering og godkjenning av to publikasjoner gitt Høgskulen i Volda 6 poeng for høy uttelling. Den reelle vitenskapelige poengproduksjonen for Høgskulen i Volda er derfor 107,04. Det offisielle tallet for 2010 er på sin side kunstig lavt som en følge av deklassifiseringen av verket *Norsk presses historie*, der HVO ellers ville oppnådd 10 poeng. En sammenligning av tall justert for disse hendelsene vil gi en økning på ca 18 poeng eller ca 20 %, noe som også må sies å være svært tilfredsstillende.

Det er også verdt å merke seg at den årlige uttellingen er svært sensitiv for enkeltutgivelser. Siden en utgivelse ofte er et resultat av flere års arbeid, gir poeng basert på publisering et upresist mål for aktiviteten det enkelte år. Tendensen over tid gir slik sett en mer pålitelig indikasjon for endringer i for aktivitetsnivået. Også dette bildet er oppløftende. Som tabell 7 viser, har den vitenskapelige

⁹ Tallene er hentet fra <http://dbh.nsd.uib.no/>

poengproduksjonen ved Høgskulen i Volda økt kraftig siden systemet ble innført i 2004. De tre første årene lå produksjonen stabilt rundt 45 poeng. De to neste årene fant det sted en markant stigning fra 2006- til 2007 fulgt av et byks i 2008. Deretter fulgte en relativt stabil uttelling til og med 2010, før fjorårets markante økning. Det blir interessant å se i hvilken grad fjorårets rekordproduksjon var et blaff eller om det bærer bud om en videre produksjonsøkning.

I tabell 8 er utviklingen på avdelingsnivå gjengitt.

AVD.	2007	2008	2009	2010	2011
AKF	0,01	0,07	0,01	0,04	0,09
ASH	0,36	0,43	0,41	0,53	0,53
AMF	0,20	0,66	0,68	0,32	0,58
AHL	0,46	0,64	0,60	0,49	0,62
Iaal	0,62	2,91	0,0	3,13	0,0

Tabell 8 viser at AHL i 2011 hadde størst poengproduksjon per førstestilling fulgt av AMF, ASH og AKF. Forskjellene mellom de tre førstnevnte avdelingene kan sies å være moderate, mens AKF kommer klart svakere ut. Oversikten over avdelingenes utvikling mellom 2007 og 2011, tegner et sammensatt bilde. Produksjonen ved AKF svinger mye fra år, noe som henger sammen med at den samlede produksjonen er såpass liten at enkeltutgivelser får svært store utslag. ASH synes å ha en rimelig jevn stigning i perioden. Hvis man tar høyde for deklassiferingen av *Norsk presses historie* i 2010, har den vitenskapelige produksjonen per fagstilling vært noenlunde stabil ved AMF de siste fire årene. AHLs utvikling er kjenetegnet av betydelige svingninger uten at det utkrystalliserer seg noen entydig tendens.

Tabell 9 viser den avdelingsvise poengproduksjonen per årsverk i første- og toppstillinger.

AVD.	2007	2008	2009	2010	2011
AKF	0,17	0,83	0,07	0,16	0,49
ASH	0,69	0,79	0,80	1,03	1,32
AMF	0,53	1,52	1,73	0,90	1,86
AHL	1,16	1,66	1,55	1,31	1,78
IAal	0,66	2,91	0,0	3,13	0,0

Tabellen viser at ansatte i første og toppstillinger ved AHL og AMF produserte vesentlig flere publikasjonspoeng per årsverk i 2011 enn tilfellet var for ASH. Tendensen er likevel ASH er i ferd med å tette gapet. Ikke uventet kommer AKF svakest ut. Som det vil fremgå under gjennomgangen av interne publikasjonspoeng under punkt 2.4, er noe av forklaringen at AKFs for en stor del utfører FoU-aktiviteter som ikke gir uttelling med hensyn til vitenskapelige publikasjonspoeng.

¹⁰ Tallene er hentet fra <http://dbh.nsd.uib.no/>

2.2 Hvem publiserer?

En viktig funksjon for forskning- og utviklingsarbeidet ved Høgskulen i Volda er å styrke undervisningstilbudet. Derfor er det viktig at flest mulig av de faglig ansatte er aktive. Tabell 10 viser ulike mål for spredningen av publiseringsaktivitet som gir vitenskapelig poenguttelling i perioden 2005- 2011.

	FAGLIGE ÅRSVERK	FORFATTERE	"NYE" FORFATTERE	«ANDEL» FAGANSATTE SOM PUBLISERER ¹²
2011	199,4	47	8	23,6 %
2010	203,8	48	15	23,6 %
2009	198,5	39	9	19,6 %
2008	178	28	9	15,7 %
2007	170,9	36	15	21,1 %
2006	162,4	28	13	17,2 %
2005	151,4	21	9	13,9 %

Hvis man ser isolert på perioden 2008-2011 viser tabellen en klar tendens til økning i «andelen» vitenskapelig ansatte som publiserer innenfor det respektive året. Selv om 2007-2008 representerte en tilbakegang, er også det langsiktige bildet positivt ved at nye forfattere kommer til hvert år. I perioden 2008-2011 har 60 ulike fagfolk (med ansettelsesforhold ved HVO på publikasjonstidspunktet) publisert i tidsskrift som gir vitenskapelige publikasjonspoeng.

2.3 HVOs vitenskapelige aktivitet sammenlignet med andre statlige høyskoler

Et resultatmål i Strategiplan for FoU 2012-2015 er at "HVO skal vere blant dei fem beste i høgskulegruppa pr. fagleg tilsett når det gjeld publikasjonspoeng." Tabellen nedenfor viser Høyskolens posisjon i 2011 samt de de tre foregående årene.

¹¹ Tallene er hentet fra databasen CRISTIN – Current Research System in Norway.

¹² Dette angir antallet forfatter dividert med antall faglige årsverk ved Høgskulen i Volda inklusive Nynorskcenteret det aktuelle år.

Tabell 11 viser at Høgskulen i Volda gjennom den formidable økningen i poengproduksjon mellom 2006 og 2008 (som vist i tabell syv) har plassert seg i tetsjiktet blant de statlige høyskolene når det gjelder publikasjonspoeng per faglig årsverk. Den viser også at man innenfor forrige planperiode har nådd målsetningen om å holde seg innenfor topp fem. Unntaket er 2010 da høyskolen var nede på syvende plass, men dette kan i vesentlig grad tilskrives utfallet av den tidligere omtalte tvistesaken vedrørende *Norsk presses historie*.¹⁵

2008		2009		2010		2011	
1. Høysk. i Lillehammer	0,60	1. Samisk høgskole	0,67	1. Samisk høgskole	0,64	1. Samisk høgskole	0,85
2. Høgsk. i Volda	0,49	2. Høysk. i Lillehammer	0,62	2. Høysk. i Lillehammer	0,57	2. Høysk. i Lillehammer	0,71
3. Høysk. i Oslo	0,40	3. Høysk. i Narvik	0,48	3. Høysk. i Vestfold	0,55	3. Høgsk. i Volda	0,54 ¹⁴
4. Høysk. i Gjøvik	0,36	3. Høysk. i Oslo	0,48	4. Høysk. i Bodø	0,46	4. Høysk. i Vestfold	0,50
5. Høysk. i Molde	0,35	5. Høgsk. i Volda	0,43	5. Høysk. i Narvik	0,42	5. Høysk. i Gjøvik	0,42
6. Samisk høgskole	0,34	6. Høysk. i Bodø	0,42	6. Høysk. i Oslo	0,40	6. Høysk. i Buskerud	0,41
7. Høysk. Stord/H.sund	0,33	7. Høysk. i Buskerud	0,39	7. Høgsk. i Volda	0,39	7. Høysk. i Harstad	0,37
8. Høysk. i Bodø	0,31	8. Høysk. i Vestfold	0,38	8. Høysk. i Gjøvik	0,36	8. Høysk. i O. og A.hus.	0,36
8. Høysk. i Hedmark	0,31	9. Høysk. i Molde	0,35	9. Høysk. i Hedmark	0,35	9. Høysk. i S.-Trøndelag	0,34
10. Høysk. i Narvik	0,28	10. Høysk. i Stord/H.sund	0,29	10. Høysk. i Harstad	0,33	10. Høysk. i Hedmark	0,33

Et annet vanlig mål på relativ vitenskapelig produksjon er vitenskapelig poengproduksjon per årsverk i post.doc, første- og toppstilling. Rangering av de statlige høyskolene etter dette målet er gjengitt i tabell 12.

2008		2009		2010		2011	
1. Høysk. i Stord/H.sund	1,4	1. Samisk høgskole	1,8	1. Samisk høyskole	2,1	1. Samisk høyskole	2,5
2. Høgsk. i Volda	1,3	2. Høysk. i Narvik	1,3	2. Høysk. i Vestfold	1,4	2. Høgsk. i Volda	1,4
3. Høysk. i Lillehammer	1,1	3. Høysk. i Stord/H.sund	1,2	3. Høysk. i St/H.sund	1,1	3. Høysk. i Lillehammer	1,3
4. Høysk. i Gjøvik	1,0	3. Høysk. i Oslo	1,2	4. Høysk. i Bodø	1,0	3. Høysk. i Vestfold	1,3
4. Høysk. i Oslo	1,0	3. Høgsk. i Volda	1,2	4. Høysk. i Gjøvik	1,0	4. Høysk. i Gjøvik	1,2
4. Samisk høyskole	1,0	6. Høysk. i Lillehammer	1,1	4. Høysk. i Lillehammer	1,0	5. Høysk. St/Haugesund	1,1
7. Høysk. i Hedmark	0,9	7. Høysk. i Vestfold	1,0	4. Høysk. i Narvik	1,0	6. Høysk. i O. og A.hus	0,9
8. Høysk. i Bodø	0,7	8. Høysk. i Bodø	0,9	4. Høysk. i Oslo	1,0	6. Høysk. i Hedmark	0,9
8. Høysk. i Narvik	0,7	9. Høysk. i Buskerud	0,8	4. Høgsk. i Volda	1,0	6. Høysk. i Finnmark	0,9
8. Høysk. i Nesna	0,7	9. Høysk. i Gjøvik	0,8	10. Høysk. i Harstad	0,9	7. Høysk. i Buskerud	0,8
8. Høysk. i Vestfold	0,7	9. Høysk. i Harstad	0,8	10. Høysk. i Hedmark	0,9		
		9. Høysk. i Hedmark	0,8				
		9. Høysk. i Østfold	0,8				

Tabellen viser at Høgskulen i Volda har en minst like sterk plassering etter dette målet. Som tabell 6 viser, holder Høgskulen i Volda seg innenfor topp fem gjennom hele perioden. Med et annet utfall i

¹³ Tallene er hentet fra <http://dbh.nsd.uib.no/>

¹⁴ Dette tallet er korrigeret for den tidligere omtalte feilregistreringen

¹⁵ Med et annet utfall i den tidligere omtalte tvistesaken i 2010 ville høyskolen ha oppnådd 0.44 poeng per faglig årsverk og plassert seg på en femteplass.

¹⁶ Tallene er hentet fra <http://dbh.nsd.uib.no/>

tvistesaken for 2010 ville høyskolen klatret til tredjeplass dette året. Utfordringen fremover blir å holde denne gode posisjonen. Dette stiller store krav til de ansatte. På den ene siden indikerer tabell 11 og 12 en økende vitenskapelig produksjon i hele populasjonen statlige høyskoler. Samtidig viser den tidligere gjennomgangen av alderssammensetningen i fagpersonalet (tabell 3 og 4), at Høgskulen i Volda står overfor et generasjonsskifte der flere av vår mest produktive fagpersoner nærmer seg pensjonsalder. En sammenligning av de to tabellene viser også en klar tendens både ved HVO og i sektoren forøvrig: Personer i første- og toppstillinger har markant høyere produksjon av vitenskapelige poeng enn øvrig fagpersonale.

2.4 Fordelingen av interne publikasjonspoeng

Vitenskapelige publikasjonspoeng tildeles på bakgrunn av et snevert sett formidlingsaktiviteter som gir lav uttelling for deler av Høgskulen i Voldas FoU-virksomhet. Siden 2001 har høyskolen praktisert et internt system for poengtildeling som gir grunnlag for resultatbasert omfordeling mellom avdelingene. Det interne FoU-poengsystemet er utformet for å fange opp og premiere all FoU-aktivitet som er relevant for høyskolen.¹⁷ Tabell 13 gir en oversikt over den avdelingsvise produksjonen av interne FoU-poeng 2008-2011.

Avdeling	Poeng 2008		Poeng 2009		Poeng 2010		Poeng 2011	
	Totalt	Pr. fagl.ansatt						
AKF	910,0	26,45	1064,0	27,93	1114,5	29,48	838,25	19,91
ASH	1280,0	28,07	1262,0	25,70	1512,0	28,75	1637,24	27,84
AMF	1235,0	46,78	1567,0	48,66	1784,0	60	636,42	18,66
AHL	1632,0	25,30	2367,5	33,39	1717,0	23,2	1727,58	20,78
laal	405,0	184,09	415,0	296,43	50,0	41,66	150,0	75

Den avdelingsvise fordelingen av interne FoU-poeng per faglig ansatt tegner et annet bilde enn tilsvarende tall for vitenskapelige publikasjonspoeng. Det er særlig to forskjeller som er verdt å merke seg. Den første er at AKF, som har en langt lavere produksjon av vitenskapelige poeng enn de andre avdelingene, hadde omtrent samme produksjon av interne FoU-poeng per faglig ansatt som AMF og AHL i 2011. Dette viser at det foregår mye verdifullt FoU-arbeid ved AKF som ikke gir uttelling i form av vitenskapelige publikasjonspoeng.

Den andre forskjellen er at ASH hadde markant høyere uttelling i interne FoU-poeng per faglig ansatt i 2011 enn de tre andre avdelingene. Til sammenligning lå avdelingens vitenskapelige poengproduksjon per faglig årsverk omtrent på nivå med AMF og AHL samme år (se tabell 8). Dette kan indikere at ASHs noe lavere vitenskapelige poengproduksjon per første- og toppstilling sammenlignet med AHL og AMF (se tabell 9), kan skyldes at førstnevnte i større utstrekning benytter ikke-poenggivende formidlingskanaler for FoU.

¹⁷ Dette systemet gir uttelling for skriftlig publisering slik som artikler, bøker, kronikker, rapporter og notater, muntlige publisering i form av ulike typer foredrag, faglig dekning i medier og ulike former for kunstnerisk FoU-arbeid.

Isolert sett kan en sammenligning av tallene for 2011 med de foregående årene indikere en stor nedgang i det generelle aktivitetsnivået. Det er imidlertid viktig å presisere at en slik sammenligning må gjøres med et stort forbehold. Fastsettelsen av interne FoU-poeng er et arbeid som nødvendigvis blir preget av skjønnsutøvelse. Alle tre i panelet som fastsatte poengene for 2011¹⁸ ble skiftet ut siden forrige forskningsmelding. Tilbakemeldinger på poengfastsettelsen kan tyde på at arbeidet med å tildele interne FoU-poeng for 2011 har fulgt en noe strengere linje enn de foregående årene.

¹⁸ Leder for Forskningsutvalget, FoU-leder og FoU-konsulent.

3. Strategiarbeid og sentrale virkemidler for FoU

Kapittel tre ser nærmere på strategiarbeid og virkemidler for FoU på fellesnivået i organisasjonen. Kapitlet er organisert i seks punkter. Punkt en gir en kort redegjørelse for avdelingenes arbeid med oppfølging av strategiplan for FoU. Punkt to beskriver aktivitetene og erfaringene fra tre sentrale støtteordninger for FoU-virksomhet. Deretter gjennomgås ulike sider ved stipendiatsatsingen ved Høgskulen i Volda. Punkt fire gir en kort redegjørelse for støtteordningen for førstelektorkvalifisering. Punkt fem redegjør for de samlede resultatene med hensyn til kompetanseoppbygg. Det siste punktet gir en kort beskrivelse av virkemidlene i interne forskningsprogram og såkornmidler.

3.1 Oppfølging av ny strategiplan for FoU

Høsten 2011 ble arbeidet med å rullere Strategiplan for FoU ved Høgskulen i Volda startet opp. For å sikre en god forankring av den endelige planen har fagmiljøene blitt koblet inn i flere omganger underveis i planprosessen. Endelig utkast til Strategiplan for FoU 2012-2015 ble behandlet av styret for Høgskulen i Volda 26.april 2012. Utformingen av planen er eksplisitt gjort med tanke på å håndtere sentrale utfordringer høyskolen står overfor. Implementeringen av planen vil være nært knyttet til håndteringen av disse. Blant de mest sentrale utfordringene er å få til en effektiv utnyttelse av FoU-delen av faglige stillinger. Et sentralt virkemiddel som presenteres i planen er bolkelegging av FoU-tid, om mulig i fulle forskningsterminer. Tilbakemeldinger fra dekaner og instituttledere tyder på at institutter og seksjoner alltid har hatt et fokus på å legge til rette for konsentrerte forskningsperioder. Selv om strategiplanen bidrar til å rette et enda sterkere fokus på slik organisering, tyder de foreløpige tilbakemeldingene på at frigjøring av fagfolk i lengre perioder kan være krevende, spesielt for små institutter og seksjoner. En viktig del av arbeidet med å utarbeide avdelingsvise strategiplaner for FoU i planperioden blir å utarbeide gode, lokalt tilpassede modeller for effektiv bruk av FoU-ressursen.

3.2 Sentrale støtteordninger for FoU-virksomhet

FoU-stipend

FoU-stipend er en veletablert ordning ved Høgskulen i Volda. Formålet med ordningen er å gi faglig ansatte mulighet til å arbeide konsentrert med forskningsarbeid i ett semester. Hvert år tildeles 10 FoU-stipender av kr. 140.000,- etter søknad. Ordningen har i lang tid vist seg å være et vellykket virkemiddel for økt FoU-aktivitet og kompetanseutvikling i organisasjonen og 2011 var intet unntak. Ordningen baserer seg på en kostnadsdeling mellom fellesnivået som tildeler stipendene og avdelingene som tar de overskytende kostnadene ved å fristille fagpersonen. Fra 2013 er ordningen vedtatt styrket med 200.000. FoU-stipend tildeles av ledelsen etter innstilling fra Forskningsutvalget.

Små driftsmidler

I perioden 2006-2010 fantes det en nasjonal ordning for finansiering av ulike typer mindre driftskostnader ved faglig ansattes FoU-virksomhet. Fra 2011 ble ordningen lagt inn i rammebevilgningen til institusjonene. Høgskulen i Volda har valgt å videreføre ordningen, som i dag har et volum på 390.000,-. Små driftsmidler tildeles av ledelsen etter anbefaling fra Forskningsutvalget. Sistnevnte har utarbeidet kriterier og retningslinjer for håndtering av

ordningen. Blant annet er øvre beløpsgrense 30.000,- for enkeltpersoner og 60.000,- for grupper. Rapportene fra studieåret 2011-2012 viser at ordningen fortsatt er rimelig vellykket. Av de 26 støttemottakerne har 19 fullført de planlagte aktivitetene, mens syv har søkt om å forskyve midlene til neste studieår.

Skriftseriene og trykkestøtte

Skriftseriene er et samarbeid mellom Høgskulen i Volda og Møreforskning Volda. Det trykkes to skriftserier; Rapport og Notat, med ulike «terskler» for godkjenning. Faglige ansatte ved de to institusjonene kan publisere i skriftseriane. Formålet er å tilby et supplement til nasjonale og internasjonale forlag og tidsskrifter. Møreforskning Volda bruker seriene som allmenn publiseringskanal for rapporter fra oppdragsprosjekter.

Høgskulen i Volda har en ordning for trykkestøtte som tilskudd for å sikre publisering i eksterne publiseringskanaler, først og fremst på forlag. Vitenskapelige monografier blir prioritert, men også andre typer utgivelser kan motta støtte. Støttebeløp vil variere med trykkekostnader og budsjettssituasjon. I 2011 kom det kun inn en søknad og det ble innvilget 25 000,- i trykkestøtte. Aktivitetsnivået er langt høyere i 2012. Hittil i år er det behandlet tre søknader. Samtlige ble innvilget med en samlet trykkestøtte på 56.000,-. En fjerde søknad vil behandles i oktober.

3.3 Stipendiatsatsingen

Rammevilkår

Stipendiatstillinger, som finansieres over kontoen strategiske bevilgninger, er den klart viktigste av de sentralt tildelte FoU-ressursene ved Høgskulen i Volda. Høgskulen har i dag strategiske bevilgninger til 14 stipendiater i treårsløp eller 18,67 i fireårsløp. En lengre periode med høyere stipendiataktivitet enn det som har vært finansiert av de årlige bevilgningene, har resultert i et akkumulert underskudd på 4.910.021,- ved utgangen av 2011. Underskuddet må etter hvert dekkes inn gjennom en periode med lavere stipendiataktivitet. Gitt ingen utsettelse i sluttdato, vil HVO ved inngangen til 2013 ha 16 aktive stipendiater i en blanding av tre- og fireårsløp. Uten nye permisjoner, vil det frigjøres ca 10 stillingshjempler i løpet av 2013. Likevel krever den økonomiske situasjonen måtehold med hensyn til stipendiatansettelser fremover.

Aktiviteter og erfaringer

Ved utgangen av 2011 hadde HVO (inkl Nynorsksenteret) 21 ansatte stipendiater og ytterligere tretten doktorgradsstudenter. Tre doktorgradsstudenter leverte avhandling i løpet av året, og så langt i 2012 er det gjennomført like mange vellykkede disputaser.

Ser man utviklingen over tid er doktorgradsgjennomstrømmingen ved HVO likevel svakere enn man kunne ønske. Kun en HVO-ansatt har fullført dr.grad i løpet av 2010 og 2011. Stipendiatløpene er også gjennomgående preget av mye forsinkelser. Av de 21 stipendiatene, har 18 fått utsatt sluttdato, mens tre stipendiater har holdt på i omtrent 5 år eller mer. Livsfasebetingede forhold slik som fødsler, foreldrepermisjoner og barns sykdom er viktige årsaker til forsinkelsene.

Dette gir likevel ikke hele forklaringen. Svært få stipendiater ved HVO har levert avhandlingen innen utløpet av en normert stipendiatperiode, selv hvis man tar høyde for forlengelser som en følge av permisjoner. Utfordringen med stipendiatgjennomstrømning ved HVO er langt fra enestående.

Nasjonalt er andelen dr.gradsstudenter som fullfører innen fem år etter påbegynt utdanning henholdsvis 48 og 43 % innen fagområdene humaniora og samfunnsvitenskap. De samme tallene for fullføring innen syv år er henholdsvis 64 og 61 %.¹⁹ Tallene for statlige høyskoler er enda svakere. Det er i denne sammenhengen verdt å merke seg at stipendiater ved dr.gradsgivende institusjoner har viktige fortrinn sammenlignet med ved HVOs stipendiater, slik som kort avstand til veileder og tilhørighet til større fagmiljøer.

For å bøte på disse ulempene har HVO gjort flere grep i løpet av 2011. Den interne stillingsressursen til oppfølging av stipendiater er økt. Samtidig er stipendiatenes driftsmidler hevet i løpet av rapporteringsåret. Gjennom rullering av regelverket *Reglar rettar og pliktar for stipendiater ved HVO* er også støtteordninger for språkvask og utenlandsopphold styrket.

Stipendiatprogrammene og avhandlingsforum

Høyskolens største grep med tanke på å bedre arbeidssituasjonen til stipendiatene er opprettelsen av to stipendiatprogrammer i henholdsvis profesjonsforskning og fagdidaktikk. Innspill fra de to programlederne tyder på at programmene kompenserer for mange av ulempene ved å ikke arbeide ved en dr.gradsgivende institusjon. Samtaler med representanter for stipendiatorganisasjonen tyder også på en slik virkning, men har også avdekket noen utfordringer som må tas på alvor. Blant annet er det vist til at programgruppene lett kan bli for store og heterogene og at effekten av programdeltakelse er størst hvis deltakerne er omtrent på samme stadium i dr.gradsløpet. Som et ledd i oppfølgingen av stipendiatene skal de to programmene evalueres vinteren 2012/2013.

Et annet sentralt virkemiddel for å følge opp stipendiatene er Avhandlingsforum. Leder for forumet professor Jan Inge Sørbo vurderer at det er krevende, men viktig å finne en balanse mellom å bygge et miljø rundt faglige arrangerte aktiviteter ved HVO og samtidig unngå dobbeltarbeid. Stipendiatene har uttalt at de generelt sett er fornøyd med avhandlingsforumet. Samtidig er det viktig å tilpasse innholdet i forumet til det stadiet i avhandlingsarbeidet som stipendiatene befinner seg i. På dette området er det gjort vellykkede tilpasninger i løpet av 2012.

3.4 Førstelektorkurset

Førstelektor representerer et likestilt, men kvalitativt annerledes kompetansenivå enn førsteamanuensis, og er en karrierevei for ansatte med omfattende, forsknings- og utviklingsarbeid rettet mot profesjons og yrkesfelt. Kravet er i *Forskrift for ansettelse og opprykk i undervisnings og forskerstillinger* definert som: *Dokumentert omfattende forsknings- og utviklingsarbeid som i kvalitet og omfang tilsvarer arbeidsmengde og nivå for en dr.gradsavhandling.*²⁰ Forskriften har bidratt til å gjøre førstelektorkvalifiseringen mer analog til en PhD, med tanke på innhold og dokumentasjonskrav. For å systematisere og styrke arbeidet med kvalifisering til førstelektor arrangeres det kurs i «vitenskapsteori, metode og akademisk skriving» på 15 stp ved Høgskulen i

¹⁹ Wendt, Kaja. 2011: Det norske forsknings- og innovasjonssystemet – statistikk og indikatorer. Norges forskningsråd. Oslo.

²⁰ Forskrift § 1. kriterier for ansettelse og opprykk i undervisnings og forskerstillinger. Kunnskapsdepartementet FOR-06-02-09-129.

Volda. Kurset ble startet opp i regi av Vest-norsk nettverk og har hatt deltakere fra Høgskulen i Sogn og Fjordane, Statped Sandane, Høgskolen Stord Haugesund, Universitetet i Stavanger, Høgskolen i Ålesund, Høgskolen i Molde og Nynorsksenteret. Kurset som ble satt i gang høsten 2011 var det fjerde av sitt slag. Høgskulen i Volda har totalt hatt 30 kursdeltakere.

Tidligere evalueringer har vært gode. Ansvarlig for kurset vurderer det likevel som uvisst hvor lenge Høgskulen i Volda kan tilby dette kurset. Førstelektorutdanning er et marked med stadig flere aktører. Høgskolen i Oslo og Akershus har etablert en fullstendig førstelektorutdanning analog til et tradisjonelt stipendiatløp. Flere av HVOs samarbeidspartnerne har knyttet seg til denne satsingen. Kurset som startet opp høsten 2011 har deltakere fra Høgskulen i Sogn og Fjordane, Høgskolen i Molde og Høgskulen i Volda. Høsten 2012 vil det ikke settes i gang nytt kurs. Kursansvarlig Kjell Arild Madssen har likevel gitt uttrykk for at han vil følge opp tidligere deltakere i arbeidet frem mot søknad om opprykk til førstelektor.

3.5 Kompetanseopprykk 2011

Avsnittene ovenfor dokumenterer betydelige aktiviteter innrettet mot kompetanseheving i organisasjonen. Tabellen nedenfor gir en oversikt over deltakelse i utvalgte organiserte kompetansehevingsaktiviteter og faglige opprykk i 2011.

Ansatte i organiserte utdanningsprogrammer		Ansatte i undervisnings- og forskerstillinger med opprykk i 2011			
Mastergrad	Dr. grad	Høgskolelektor	Førstelektor	Førsteamanuensis	Professor
7	34	2	1	1	3

Den klart største satsingen på kompetanseheving er rettet mot oppnåelse av dr.grad og kompetanse som førsteamanuensis. Som det fremgår av tabell 14 var 34 av HVOs ansatte i doktorgradsløp i 2011. Av disse var 21²² i stipendiatstillinger ved inngangen til 2012. Slik sett må kun ett opprykk til førsteamanuensis og ett opprykk til førstelektor sies å være lite tilfredsstillende. Tre professoropprykk på et år må derimot sies å være god uttelling. Det samlede omfanget av kompetanseopprykk er likevel lavere enn man kunne forvente. Utsiktene for 2012 og 2013 er heldigvis vesentlig bedre. Det er allerede gjennomført tre vellykkede disputaser i inneværende år, samtidig som flere andre dr.gradsstudenter er nær ved å fullføre sine avhandlinger.

²¹ Tallene er hentet fra <http://dbh.nsd.uib.no/>

²² To av disse var ansatt ved Nynorsksenteret.

3.6 Interne forskningsprogram og såkornmidler

Høsten 2010 ble satsingen interne forskningsprogram lansert. Formålet var å prioritere interne ressurser på en slik måte at man oppnår langsiktig og målrettet FoU-innsats på de strategiske satsingsområda til høyskolen. Innenfor ordningen ble det etablert to virkemidler: forskningsprogram og såkornmidler.

Tre programmer mottok til sammen 900.000,- per år i fire år.

• Roar Amdam, ASH: <i>Offentleg innovasjon, læring og planlegging</i>	100.000,-
• Peder Haug, AHL: <i>Lærer- og elevrolla i dagens skule</i>	400.000,-
• Rolf Werenskjold, AMF : <i>Fra Helsinki-konferansen til Berlinmurens fall: Mediene og journalistikken i den andre kalde krigen.</i>	400.000,-

For høsten 2011 og våren 2012 ble det tildelt til sammen 700.000,- i såkornmidler til følgende syv prosjekter:

- Michael Schulte, AHL: <i>Metafor og symbol- den kognitive visualiseringen gjennom språket</i>	80.000,-
- Bernt Øyvind Thorvaldsen, AHL: <i>Litteratur og historie</i>	80.000,-
- Tobias Werler, AHL: <i>Forskjellsskolen – suksess og nederlag i utdanningen</i>	120.000,-
- Wenche Torrissen og Kjetil Høydal, AKF: <i>Gir kultur betre helse?</i>	185.000,-
- Anne-Sofie Egset, ASH og Øystein Salhus, AKF: <i>Musikk og helse – eit pilotprosjekt for personar med demens</i>	65.000,-
- Kåre Heggen, ASH: <i>Profesjonsrolla i barnevernets førstelinje</i>	120.000,-
- Alf Tomas Tønnessen, AHL: <i>Secular Norway – Religious USA</i>	50.000,-

I tillegg ble professor Jon Olav Myklebust, ASH med prosjektet *Vulnerable youth in transition to adult life* tildelt til sammen 200.000,- for vår og høst 2012.²³

Rapporter fra bruken av såkornmidlene er ennå ikke innhentet og det er for tidlig å vurdere effektene av de tre programmene. Likevel er det verdt å merke seg at fire av seks store prosjektsøknader som Høgskulen i Volda har sendt til Norges forskningsråd i løpet av høsten 2011 har sprunget ut av prosjekter som har mottatt såkornmidler eller intern programstøtte.

²³ Av disse utgjorde 33.000,- programmidler og 167.000 strategiske midler.

4. Eksterne FoU-inntekter

Forskningsaktiviteten ved norske universiteter og høyskoler finansieres i stor grad gjennom bevilgninger fra kunnskapsdepartementet. Dette skjer gjennom en basiskomponent, strategiske bevilgninger som finansierer stipendiatstillinger, en resultatbasert komponent knyttet til publikasjonspoeng og volumet på andre FoU-inntekter. Høyskolen kan også finansiere FoU-aktiviteter gjennom bidrag fra Norges forskningsråd (NFR), EU og oppdragsinntekter. Både utviklingen de seneste årene og signaler fra myndighetene tyder på at en større del av FoU-finansieringen vil være prestasjonsbasert. Dette vil både skje direkte ved at deler av basiskomponenten vil trekkes inn og reforderes etter konkurranse²⁴ og indirekte ved at bidrag og oppdrag påvirker resultatbasert omfordeling. Bidrag- og oppdragsinntekter er derfor svært viktig for det samlede FoU-aktivitetsnivået i organisasjonen.

Norges forskningsråd har vært en viktig ekstern finansieringskilde for FoU-aktivitet ved Høgskulen i Volda. NFR gir en rekke ulike typer bidrag. En type går til forskerprosjekter. Formålet med denne type prosjekter er å støtte faglig god forskning og bidra til oppbygning av faglige miljøet ved søkerinstitusjonene. De fleste NFR-finansierte prosjekter ved Høgskulen i Volda er av denne typen. En annen type bidrag, som ser ut til å bli viktigere fremover, er brukestyrt innovasjonsprosjekter. Her er formålet å utvikle ny teknologi eller arbeidsmåter i samarbeid med organisasjoner som skal ta slik teknologi eller kunnskap i bruk. Et eksempel på denne type prosjekt er høyskolens aktiviteter finansiert gjennom VRI-programmet.²⁵

Tabellen 15 viser eksterne FoU-inntekter fra bidrag og oppdrag i perioden 2008-2011.

Finansieringskilde	2008	2009	2010	2011
Norges forskningsråd	6174	7861	7354	3217
Oppdrag	344	928	1013	3480 ²⁷
Sum	6518	8789	8367	6697
Andel NFR	95 %	89 %	87 %	48 %

I 2011 hadde Høgskulen i Volda ca 6,7 millioner kr i eksterne FoU-inntekter. Dette representerte en betydelig nedgang fra nivåene i 2009 og 2010. Hovedårsaken er at flere store NFR-prosjekter er i ferd med å avsluttes uten at de er erstattet av nyoppstartede prosjekter. Av samme årsak er det rimelig å forvente et ytterligere fall i bidragsinntekter i 2012.

Situasjonen for 2013 er mer usikker, men det arbeides godt med å snu trenden. I løpet av høsten 2011 og våren 2012 ble det forfattet til sammen seks store forskerprosjektsøknader til fire ulike NFR-programmer. Foreløpig er fire av disse ferdigbehandlet. Dette har så langt resultert i tre avslag, mens prosjektet *What is special education all about*, ledet av professor Peder Haug og i samarbeid med

²⁴ Strategiske høyskoleprosjekter er et eksempel på dette.

²⁵ Høgskulen i Volda har mottatt bidrag fra NFR gjennom programmet Verdiskapning og regional FoU og innovasjon siden 2007.

²⁶ Tallene er hentet fra økonomikontoret. Avdelingene er rådført i tolkningen av postene.

²⁷ Inntekter fra Seanse – Senter for kulturproduksjon og Teaching artist-satsingen på til sammen 1.190.000, er holdt utenfor dette tallet. Dette er gjort for å kunne sammenligne med foreliggende historiske tall der heller ikke slike inntekter inngår.

Høgskolen i Hedmark, har fått tilslag på 10,7 millioner kr i bidrag til et treårig forskerprosjekt. Av disse går ca 6 millioner kr går til Høgskulen i Volda. De øvrige to søknadene blir behandlet høsten 2012. Ved tilslag på en av disse vil nivået på bidragsinntektene i 2013, komme omtrent opp på nivået fra 2008. Høgskulen i Volda er også partner i det brukerstyrte prosjektet *All verden er en scene - Teaterscenen som arena for folkehelseopplysning og bearbeidelse av erfaringer med demenssykdom* gjennom professor Jan Inge Sørbø. Teateret vårt – Regionteater for Møre og Romsdal er ansvarlig for prosjektet, som har fått tilslag på 698.000,- gjennom Regionalt forskningsfond Midt-Norge.²⁸

Høgskulen i Volda er, gjennom henholdsvis førsteamanuensis Gunnar Strøm ved AMF og førsteamanuensis Erik Fooladi ved AHL, deltakere i to konsortier som hittil i 2012 har sendt søknader om bidrag fra europeiske forskningsprogrammer. En tredje søknad fra et konsortium på fem deltakere, der Høgskulen i Volda deltar gjennom prorektor Marie Nedregotten Sørbø, vil om kort tid bli sendt til det felleseuropeiske HERA-programmet²⁹ *Cultural Encounters*.

Det mest positive utviklingstrekket i perioden er en sterk økning i oppdragsinntekter. Tradisjonelt har oppdrag representert en liten andel av høyskolens prosjektrelaterte FoU-inntekter. Senest i 2008 utgjorde oppdrag kun 5 % av de samlede FoU-inntektene. De påfølgende årene har oppdragsinntektene økt i både omfang og andel av totalen og utgjorde i 2011 mer enn halvparten av høyskolens samlede bidrag- og oppdragsinntekter innenfor FoU.

Tabell 16 viser hvordan inntektene fordelte seg mellom avdelingene i 2011.

Tabell 16. Avdelingsvis fordeling av bidrag- og oppdragsinntekter 2011 (Antall prosjekt i parentes)			
Avdeling\kilde	Bidrag (NFR)	Oppdrag	Sum
AHL	797 (3)	0	797 (3)
AKF	0	1.460(4)	1.460(4) / 270 (2)
AMF	21 (1)	1283(7)	1304 (8)
ASH	2399(4)	1927 (4)	4326 (8)
Sum	3217(8)	4670(15)	7887 (23)

Ved å bryte tallene ned på avdelingsnivå avdekkes store forskjeller. Som det fremgår av tabellen hevdet AKF seg godt i 2011 med hensyn til det totale omfanget av bidrags- og oppdragsinntekter. En svært stor del av inntektene er knyttet til Seanse- senter for kunstproduksjon og den tilknyttede satsingen Teaching Artist.³⁰ Seanse er et partnerskap mellom Høgskulen i Volda og Møre og Romsdal fylke med delvis statlig finansiering. Utdanningsdirektoratet har bevilget 1 million kroner til Seanse i 2012 for utvikling av en norsk modell av Teaching Artist-konseptet. I tillegg har Norsk kulturråd bevilget 100.000,- til Seanse i 2012 til delprosjekter knyttet til utvikling av kunst for de minste barna. Det er også bevilget 20.000,- til det kunstnerlige kommunikasjonsprosjektet The Writing Body fra Fond for utøvende kunstnere, og 90.000,- fra Film og Kino via Vestnorsk Filmsenter til videreutvikling

²⁸ Andre prosjektdeltakere er Høgskolen i Molde og Høgskolen i Sør-Trøndelag.

²⁹ HERA er et samarbeid mellom EU og ulike nasjonale forskingsråd: <http://heranet.info/welcome-hera-humanities-the-european-research-area>

³⁰ Inntektene til Seanse og Teaching Artist utgjør til sammen 1.190.000.

av et Animasjons- og figurverksted for lærarar. Hovedansvarleg for disse prosjektene er Marit Ulvund, og innholdet er også relatert til hennes doktorgradsarbeid. En annen viktig aktør er førstelektor Karstein Solli. Seanse har utviklet et godt internasjonalt nettverk for utviklingsarbeid knyttet til kunst og skole med eget nettbasert kommunikasjonsforum.

Seanse og Teaching Artist-satsingen representerer uten tvil noen av de mest innovative utviklingsaktivitetene ved Høgskulen i Volda. Samtidig utgjør inntektene fra satsingen et særtilfelle som kan gi et kunstig positivt bilde av AKFs evne til å hente eksterne FoU-inntekter. Ser man bort fra den nevnte satsingen ville AKFs eksterne inntekter innenfor FoU fallt til 270.000,-. Hvis man legger dette tallet til grunn kom avdelingen klart svakest ut, mens AHL og AMF plasserte seg i en mellomposisjon. ASH hadde de klart største bidrag- og oppdragsinntektene med eierskap 55 % av høyskolens samlede bidrags- og oppdragsinntekter 2011. Et nærmere blikk på enkeltprosjekter modifierer bildet noe. Prosjektet *Møtet mellom bønder og embedsmenn*, ledet av professor Atle Døssland, finansierer også pågående forskning ved Institutt for religion, livssyn og kyrkjefag ved AHL. Samtidig finansierer VRI-prosjektet, som også administreres av ASH ved prosjektleder Bjørn Gunnar Tafjord, betydelig FoU-aktiviteter ved AMF og AKF.

Tabellen synliggjør også store forskjeller mellom avdelingene med hensyn til den relative fordelingen mellom bidrag- og oppdragsvirksomheten. AKF har ingen inntekter fra NFR. Ved AHL kommer på sin side eksterne FoU-inntekter utelukkende fra NFR. Ved AMF er det derimot oppdragsprosjekter som dominerer. De eksterne FoU-inntektene ved ASH fordeler seg noenlunde jevnt mellom bidrag og oppdrag både i volum og i antall prosjekter.

Ser man på spredningen av prosjektene er det også store forskjeller. AHL er kjennetegnet av sterk konsentrasjon ved at alle de tre prosjektene som er oppgitt i tabellen er knyttet til professor Peder Haug. I tillegg kommer aktiviteter ved Institutt for religion, livssyn og kyrkjefag innenfor det tidligere omtalte prosjektet *Møtet mellom bønder og embedsmenn*. FoU-inntektene til ASH er også preget av konsentrasjon. Ser man på fordelingen mellom de tre instituttene ved avdelingen, sto Historisk institutt for brorparten av avdelingens bidrags- og oppdragsinntekter. Ved AMF er stikkordet bredde. Bidrag- og oppdragsinntektene fordeler seg på til sammen åtte prosjekter innenfor et vidt spekter av temaer.

Forskjellene mellom avdelingene med hensyn til inngangen av bidrags- og oppdragsinntekter kan i en viss utstrekning forklares med ulik tilgang på bidrag- og oppdragsinntekter innenfor de ulike fagområdene. AKFs manglende tilgang på bidrag- og oppdragsinntekter innenfor FoU (sett bort fra Seanse og Teaching artist) gjenspeiler i vesentlig grad begrensede finansieringsmuligheter innenfor avdelingens fagområder. AMFs bredde i prosjektporteføljen reflekterer på sin side et marked for mediefaglig FoU-arbeid preget av mange små og mellomstore prosjekter. Utfordringen fremover er å supplere denne type oppdrag med et nytt stort, miljøbyggende forskerprosjekt, noe det også har vært arbeidet godt med i 2011 og 2012.

Selv om det er et stort marked for FoU-oppdrag med relevans for lærerutdanning, har AHL ingen oppdragsinntekter i 2011. Blant forklaringene er svært god tilgang på NFR-prosjekter og manglende

kapasitet til å følge opp andre muligheter. På dette området ligger det et stort potensial for inntektsøkning fremover. Det siste året har det gjennom *Database of offentlige innkjøp*³¹ blitt lyst ut forsknings- og utredningsoppdrag for nærmere 25.000.000,- innenfor relevante temaer. En annen avdeling med stort potensial for en økning i FoU-inntekter er ASH. På den nevnte databasen lyses det regelmessig ut oppdrag med relevans for Institutt for sosialfag og Institutt for planlegging, administrasjon og skuleretta samfunnsfag. Siden august 2011 er det lyst ut FoU-oppdrag for oppunder 20.000.000,- med relevans for minst ett av de to instituttene. Kapasitet hos nøkkelpersonell synes også her å være en sterkt begrensende faktor.

³¹ <http://www.doffin.no/>

5. Oppsummering

Gjennomgangen i de fire foregående kapitlene gir et generelt positivt bilde av forskning og utvikling ved Høgskulen i Volda. Høgskolen er preget av høyt kompetente og stadig mer produktive medarbeidere. Dette er en viktig årsak til at høgskolen over lengre tid har ligget i tetsjiktet blant statlige høgskoler i vitenskapelig poengproduksjon per faglig årsverk. Det er også en positiv utvikling på viktige områder slik som andelen i faste ansettelsesforhold og kvinneandelen i faglige stillinger.

Samtidig viser gjennomgangen at høgskolen står overfor en rekke utfordringer. Selv om det generelle kompetansenivået i organisasjonen er høyt, er det store variasjoner mellom avdelingene og mellom enkelte institutt og seksjoner. Dette skaper lokale utfordringer som ikke bør undervurderes.

En annen utfordring er at høgskolens ansatte i dosent- og professorstilling er flere år eldre enn gjennomsnittet for statlige høgskoler. Dette stiller store krav til rekruttering og intern kompetanseheving i årene fremover. De siste årene har høgskolen lyktes å stabilisere aldersgjennomsnittet i toppstillingene, men situasjonen krever kontinuerlig fokus på utfordringen i årene fremover.

Man kunne også håpet på bedre uttelling i form av kompetanseopptrykk. Med unntak av tre opptrykk til professornivå, var omfanget av kompetanseopptrykk i 2011 beskjedent. Spesielt er stipendiatgjennomstrømmingen lite tilfredsstillende. Som vist i kapittel tre er det satt inn flere tiltak for å bedre situasjonen. Det gjenstår å se hvilken effekt de vil få.

Tilgangen på bidrag- og oppdragsinntekter er viktig for det samlede nivået på FoU-aktivitetene ved høgskolen. Kapittel fire dokumenterer en vesentlig nedgang i NFR-bidrag fra 2010 til 2011. Samtidig har seks forskergrupper lagt ned stor innsats i å utarbeide forskerprosjektsøknader til Norges forskningsråd. Hittil er en av disse innvilget. Det er også gledelig at oppdragsinntektene har økt vesentlig de siste årene, men her ligger det fremdeles et stort potensial for forbedring. Spesielt gjelder dette innenfor fagområder knyttet til lærerutdanning, sosialfag samt planlegging og administrasjon.